

TANJA S. IVANOVIĆ

VREME ZA
MAMIN ČAJ

ROMAN

 Karganović
Izdavačka produkcija
BEOGRAD
2007.

DRUGO IZDANJE

TREBALO BI DA IMA U SRCU NEISCRPLJIVIH VRELA
BOLA ZA IZVESNE GUBITKE. HRABROŠĆU ILI SNA-
GOM DUHA NE OSLOBAĐA SE OD VELIKE ŽALOSTI;
GORKO PLAČEMO I OSETNO SMO POGOĐENI, ALI
ZATIM POSTAJEMO TAKO SLABI I NEPOSTOJANI DA
SE UTEŠIMO

Žan de La Brijer

Moja majka će da umre, i tu nema više šta da se učini, umreće na moje oči, ja ću to gledati, njenu smrt, gledaću kako je sad živa a onda idući tren njenu smrt i ona neće disati, nikada više, u toj sobi se ništa neće izmeniti sem što će moja majka biti mrtva

Vreme je za mamin čaj

tata dosadan si i podsećaš me, a ne treba

onaj za bubrege

tako nerazumljivo govoriš tata i to je verovatno zbog tvojih godina a i zuba nemaš dovoljno te ti se glasovi probijaju kroz krezuba nepca, niko te više skoro ne razume, a ti govoriš kao da je to najnormalnija stvar na svetu

ja idem da pojurim lekara za dexason

obraćaš se njoj samo što te sada ona više ne čuje jer s njenim mozgom nešto nije u redu, a ti govoriš jer ste se o svemu dogovarali, i kako ćete kazniti mene i moju sestru kad smo bile male

sad bi joj dexason dobro činio

ili kako ćete nam kupiti cipele, pošto para nije bilo, a po čitav dan ste radili, i do duboko u noć, cipele lakovane za prvomajsku paradu ili tergalke za hor, pošto lepo pevamo moja sestra i ja

ako me Sveta potraži kaži da dođe i ponese ono

koje ono, je l' to neka tajna između tebe i Svete dok moja majka umire, to ću sve da ispitam jer ti i mama niste imali tajne i dogovarali ste se o svemu, pa kad su rođendani spojimo stolove i uživanje, svi dolaze i donose poklone, samo moja sestra ne pamti kad je bila baš sasvim mala

ako nabavim dexason zvaću Peru

zbog tvoje robije na Golom otoku, malo je to sve kod nje bilo drugačije, jer niko s mamom nije smeo da se druži samo Nada kad je kupila igračku za moju sestru, jednog konja, crnog, od gume, Nada njena drugarica s fakulteta, a drugi su od straha morali da sede daleko od nje na predavanjima, slušali su šta im je rečeno da ste vi politički krivci, samo me oduvek čudilo što su morali da sede daleko kao da je infektivna bolest u pitanju, a mama je bila mlada, kao i ti, svega osamnaest

da se dogovorimo kako će da joj daje

i volela je da se druži, a imala je i malo dete pa mu je bila i otac i majka, pošto je tvoja robija dugo trajala jer si valjda preterano uznemirio druga Tita, šest godina i samo jedno pismo mesečno

tri puta dnevno ako Repac dozvoli

i sad je pitanje šta moja sestra pamti ko joj je vukao uši za rođendane, ujak i tetka i još poneko, a tebe je interesovalo kako raste pa nisi mogao da vidiš, a drugi su mogli ali baš je njih bilo briga što raste dete političkog krivca, pa je moja sestra imala krupne oči, da umesto njih sve gleda a ne govori, i kad vidim fotografije, a ona sa ogromnim očima, mama joj stavila frizuru sa mašnom da izgleda kao svako drugo dete na svetu

jer Repac kaže da dexason razara kosti

sada moja sestra ima svoju decu i ko zna kako joj je kad se seti, jer o tome ne govori, ja nemam nikog koga sam rodila, nego vas, ali sa maminim mozgom nešto nije u redu i izgleda da će umreti, što nikad ne bih na glas izgovorila da ne baksuziram

pa ne sme često da se daje

ne znam s kim ćeš se onda dogovarati, jer oko dece uvek ima neki problem, a vi ste ih lepo rešavali zajedno, pa su deca bila zadovoljna, i vašoj deci nije bilo na pameti da ste jedan ro-bijaš i jedna žena koja ga je čekala, nego otac i majka

ali ona opet ne može da govori

i samo su se vama hvalili među ostalom decom jer su vaša de-ca mogla ono što mnoga druga nisu, da vole i da se raduju

što znači da su se otoci proširili

pošto ste bili dobri roditelji i uvek zajedno, a pare kad po-zajmite da nas nečim obradujete, posle ste radili duplo da ih vratite, jer to što ste dobro učili i završili fakultete pokazalo se nedovoljnim kad su pare u pitanju, pošto si jedva našao po-sao, a mama je radila dok si ti učio, u nekoj rupi je radila, i sad kad bolje razmislim kriv je sigurno Goli otok i što nisi hteo da revidiraš stav, jer su se revidirci posle snašli

i zahvatili centar za govor

ti nikad nisi o tome govorio, ali ja sam sad sigurna samo da si pljunuo na ono što si mislio, da bi bio gospodin čovek, a moja majka gospođa da te se odrekla i shvatila da živi s ban-dom, a ne sad da nemam da joj kupim jagode, jeb' o vas ponos glupi, što će ona da umre a ti da ostaneš sam, pa ćemo da zaj-mimo za sahranu

a Sveta će mi doneti pare da ideš na pijacu

to je tvoja tajna, Svetine pare, otkud njemu pare, Sveti Gla-vonji, pa još da nam ih da, jer on je štedeo zlu ne trebalo pošto je sam, nijedna ga žena nije htela za muža kad se vratio s Go-log, pa je mislio na starost, otud mu pare, a ti si svoje davao svojoj deci, i ostao bez ičega, pa pošto ti je Sveta drug

da kupiš mami jagode

nije mu žao da i on sad ostane bez ičega ako će ti to pomoći, tebi i tvojoj ženi, to znači biti drug, pa kako je onda bio na robi-ji i da se priča da ne valja i da je počinio težak zločin, tu nešto

stvarno nije u redu, jer ovi što su na mestu nisu se setili da nam ponude pare, i još su mamu izbacili iz bolnice KBC kad je imala tuberkulozu očiju a ti bio na Golom, poznati informbirovac, pa njegova žena nije smela da se leči

Mičko će da joj prepipa stomak

u stvari bi trebalo da su oni u pravu, ako su već ispravni ljudi i nisu zaslužili robiju kao neki, a opet kako da pustiš bolesnog čoveka, volela bih da si mi o tome više pričao, jer ovo što sad vidim ko je taj što nam najviše pomaže i poštuje moju majku...

možda od toga jauče

a ona nikad nije spavala posle posla da se odmori, nego je opet ili nešto radila ili seckala kupus za salatu kad je neko u gostima, pa se vrata nisu zaključavala jer je mnogo ljudi dolazilo, kad su prestali da se plaše od četrdeset osme, onda su videli kako je kod nas prijatno

Mihov brat će doći

a jedna što je pljuvala mamu na ulici, „pu, informbirovsko đubre“, ona mi je predavala istoriju, nastavnica, jer je stručnjak za ta pitanja pošto je u istoriji sve razumela, ona me ispitivala lekciju i dala mi odlično, što sam tek kasnije saznala ko je ta žena bila, pošto vi niste govorili ništa, mama i ti, da nas ne ispunite mržnjom, nas, svoju decu, jer bismo možda mrzele i koga ne treba, i sve bi se to izmaklo kontroli, ne bi bilo kraja, pa ne bismo poimale lepe stvari, mržnja bi nam crpla snagu, i nikoga ne bismo razumele moja sestra i ja, kad nas neko za nešto zamoli ili da pomognemo

da je obiđe

biću ljubazna, naravno, jer je on prvi pregledao moju mamu, pošto ga je Mih hitno zvao „dođi“, kad je mama imala prvi napad i posle se upiščila da nije znala pa je bilo sramota, iako to nije bilo od straha nego od bolesti, a Mih i njegov brat ponašali se kao da je to normalno i mami je onda bilo lakše,

kad bolje razmislim i Mih je bio na Golom i odatle zna kako se osećaju poniženi ljudi i koliko god da mu je bilo žao mame nije pokazao, zbog dostojanstva, a njegov sin je prenosio poruke meni i nije zaboravio za snimanje, EEG, scintigrafija i to, pošto je i njega njegov otac učio dobroti i poštenju

treba mu reći da joj je rana zagnojila

mojoj majci stvarno treba pomoći, **molim vas**, pa šta ko ume da uradi, kao kad je Pera-Perikle rasturio kola da može da je vodi na zračenje i napravio mesta pozadi za nosila, i zvao je lutko moja lepa čak i kad je ostala bez kose i iskrivila se

ja sad stvarno moram da pođem

a onda dolazio da joj daje inekcije, jer kad se vratio s Golog on je učio i postao stomatolog, a Mića lekar za nervne bolesnike, pa ih je posle lečio i sve ih je voleo, obilazio kod kuće

da uhvatim Repca dok nije otišao u salu

i nikad ne znam kako je izrastao toliki kad jede samo kiselo mleko a nije mu niko ni kuvao, pošto kaže od Golog možda je nervozan za neku ženu stalno da bude pored njega i da ga sad upoznaje, postao težak čovek, kaže, a nije, baš je blagorodan

a posle ću u dom zdravlja

i on stalno dolazi kod moje majke, sigurniji smo kad je on tu, jer on je stvarno blagorodan i sve bi ti dao, samo što od toga jedino on nema koristi, a njemu koristi i ne treba, ne zna najbolje ni šta ta reč znači, reč koju su izmislili ovi ispravni što su na mestu, a ne banda, i ako mama već mora da umre, onda nešto mislim bar je među prijateljima koji je vole

da potražim sestre da dođu da joj vade krv

i sad mi je jasno zašto kad dođe ljudi Kiki ti kažeš „on je fin čovek“, a on kad uhvati dedu da se rukuje ovaj se previja, ne zna ni sam izgleda kolika mu je snaga, to su sve stvari koje su me nervirale, i kad priča nešto bez veze, a mama kaže „ne znaš ti kakav je to čovek bio“, onda nisam razumela (kao ko me je sada sramota od toga) da njega neko pamti dok ga

nisu mlatili po glavi na Golom i slomili ga celog, pa nije imao ni gde, ni kome da se vrati a ti si imao ženu i dete pa je bilo i lakše i teže

već je vreme za kontrolu

kako sve dolazi na svoje mesto, kad sam bila ljuta što ste dali pare nekom nepoznatom čoveku a ja sam baš htela tepih za sobu, pošto je postojeći propao pa mi ostali s golim podom

možda joj je pao kalijum

a to nije nepoznat čovek nego vaš drug koji je imao još manje, k'o kad bi sad Sveta rekao „hoću tepih boli me za vaše jagode“, to je bilo grozno s moje strane, ali bila sam devojčica i niko mi ništa nije govorio, samo sam gledala od vas i učila se drugarstvu

to je vrlo opasno

pa za one cipele kad sam zaradila pare, baš ste se razočarali što hoću skupe cipele, a ja mislim matore budale ima da radim šta hoću sa svojim parama, kao da je to bilo najvažnije, nego čemu sam težila među drugim ljudima od kojih neki nemaju a neki imaju mnogo, a vi niste hteli da dosađujete jer ste voleli da se radujem

ako treba da joj se da intravenski

samo vam je bilo krivo što su mi cipele toliko važne, pored drugih divnih stvari koje se ničim ne mogu platiti

ne znam kako ćemo kad više nema vena

naučila sam, stvarno, bez obzira što sam ponekad bila bezobrazna, naučila sam istinski šta koliko vredi, a ne kao što sam mislila za onog da je glupak što je vratio stan kad mu se udala ćerka, ne treba mu toliki, pa vi kažete „što mu se svi smeju“, a ja mislim nego šta, kad vidiš da je idiot treba da mu se smeju, jer svi 'oće još više a njemu mnogo, mora da nije normalan

potpuno su ispropadale

samo sad vidim, da nije takvih, ko bi pomogao mojoj mami, ali ostaje to da ja ne znam šta ću kad mi umre majka, a ni

ti baš ne znaš šta ćeš da radiš, tata, sigurna sam, uvek sam mislila kakva je to vaša ljubav bila, ali mora da je postojalo još nešto osim ljubavi, nešto što bi pravdalo toliku izdržljivost, razumevanje koje više nećeš imati ni sa kim, šta ćeš onda, siroti starče, a ja ću moći samo da gledam

od tolikih infuzija

isto kao što sad gledam kako moja majka umire, pa kaži, kad ste me već toliko svemu učili, kako onda da ja ne mogu ništa da sprečim, ni njenu smrt ni tvoju samoću, zašto se život istrošio tata, kad je moglo da bude lepše u godinama iza robi-je i nemaštine

ali valjda ćemo uspjeti

deca i unuci, Vrnjačka banja, kako je lepo štrikala ta moja majka, pa sve motivi po džemperima, misliš obično a ono na džepu osvane neki motiv ili na kragni

i ovoga puta

i kako kad stavi ruku ovako ovde na moju kosu, a ono toplina se raširi, divne ruke koje sada ne mogu da se pokrenu

samo je važno

i baš da ti kažem, briga me kako ćeš ti sada, samo mi **objasni**, tata, molim te, mora da i to znaš kad poznaješ tolike stvari, kako to bre, može

da se ne muči

ko je to dozvolio, da se život ovako brzo potroši?

MRVICA EPILOGA (PROLOGA)

Nekako ujesen te godine mama je umrla. Bila je subota i samoposluga je radila do dva. To je to na šta sam mislila, dok se borila za nekoliko poslednjih udisaja – da je subota, i da samoposluga radi do dva. Te činjenice su dobile neobičnu važnost jer su pružale izvestan osećaj normalnosti. Bol nije mogao da prodre u jednostavan subotnji jesenji dan, niti je pristajao uz turšiju i konzerve po rafovima samoposluge.

Tako je bilo tada, ali sada, dok ovo pišem, čini mi se da je bol zbog njene smrti prisutniji nego ikad.

Sećam se da su svi plakali – čika Pera, čika Mića, uz našu porodicu, svi su **plakali**. Svi osim mene.

Jer, volela bih da ovo bar neko razume, upravo sam doživela **izdaju** i biće da je to zaustavilo moje suze.

Tuga je došla kasnije. Dugo se valjala ka meni i prosto sam je čula kako se probija kroz prostor, neumitna i neizreciva. Uz tugu je došao i strah da ću zaboraviti svoju majku, njen lik, njenu nežnost, njene reči, konačno.

Tako se moj život podelio na onaj pre i onaj posle mamine smrti. S početka, u tom životu posle, nije bilo pomena o ljubavi – možda, **možda** samo neki osećaj zahvalnosti prema svakome ko me je prihvatao takvu kakva sam postala.

Ništa tu nije moglo da se učini. Nije ni bilo bogzna šta da se čini, osim – da se čeka.

Izvinjavam se i odlazim. On kaže "molim te", ja kažem "ne, ne i ne" i oseća se miris ustajalog vina iz njegovih usta, opet je pijan

Molim te, ne odlazi bar još sada

njegove ruke su neprijatno gole dok dotiču vrhove mojih prstiju i tačno znam da su napolju ljudi po klupama, i ptice, lišće i ostalo, znam iako to ne vidim

molim te jer mi je važno

ja kažem "ne i ne, nikad više", pantalone i jedna čarapa na tepihu, druge čarape nema i opet čujem „molim te, o molim te“, tražim češalj pod stolom pipajući rukom po ispranom podu

ti ne znaš kako je kada si sam

znam, jer sam odavno sama i samoća me zaokuplja više nego dobra muzika i čaj iz mamine porculanske šoljice prozračne kao jutro

samo još malo dok istresem pepeljaru

ja znam da ću sad otići i čarape su mi već na nogama, boli me među grudima na mestu gde je srce

molim te ti nemaš srca ako sada odeš

opet je pijan, neizlečivo pijan, noga me boli i nervozna sam jer će kiša, i ko je prvi pomenuo samoću da Bog da da mu se ruke osuše do lakata, sve znam o samoćama i neka ih niko ne pominje

ali kada te lepo molim, ostani

spada mi čarapa i soba je odnekud puna uzdaha, voditi ljubav u čarapama, to ja uzdišem, cevi su hladne i sigurna sam, paučina

ostani

i više osećam nego što vidim kako mu pulsira vena na vratu, čujem krv kako kroz venu pulsira, to me uznemirava

molim te, jer ubiću se

mogla sam da postanem balerina i da putujem, suveniri za turiste i fotografije na ulasku u pariski metro, cicana haljina oko mojih lepih prelepih nogu

ako sada odeš

ovde nema ni vode a usta mi se suše, tek po koja kap iz slavine, jastučnica je pocepana a nema druge da je zamenimo, na dva mesta je pocepana i to će se širiti u svim pravcima, te rupe na jastučnici od damasta sigurno od mame koju si nekada imao, jer svi smo došli iz nečije topline

ako sada odeš udaraću se po licu

i gde je tvoja majka sada, kada si je već jednom imao, ako je mrtva kao i moja onda nam nema spasa, propali smo

po glavi, umreću

ovde nema zavesa i muve su pre kiše upljuvale prozor pa je svejedno da li je dan ili nešto drugo, a noge su mi stvarno savršene lepote, osim na kolenu, imam mali ožiljak, kad sam bila dete igrala sam se skakanja i pala sam, sa nekog zidića ispred kuće sam pala, samo je onda tu bila mama sa lekovitom rakijom, kako mi nedostaje ta moja majka

ostani još dva, još pet minuta

i ako je još jednom pomenem da Bog da da je nikada više ne vidim, a nije oduvek bivalo **ovako**, da ti sa zida pada kalendar sam od sebe što znači nesreću, kalendar sa razglednicama starog Beograda i datumom od prošle godine koja ne može

više da se vrati, jer, veruj mi, nije **uvek** bivalo ovako, nego Džokej klub na hipodromu gde su konji, pa Jelsa na Hvaru

molim te

oktobarska nagrada za pesme, knjige iz biblioteke, u kojima si pevao jer nisi bio pijan, pa smo menjali vodu cveću, izgleda da smo se radovali, samo što tada **nisam** znala, nisi mi uopšte **rekao, nisam mogla** pretpostaviti da će biti tako, tako nepristojno tužno, nisam se tome nadala, iako si mi ljubio prste u taksiju, prst po prst, svaki prst ponaosob, što je trebalo da bude nežnost, a u stvari je bilo izvinjenje

ti si lepa

ti si samo hteo da se izviniš za sve ono što ćeš raditi narednih godina, iako sam ja videla samo taj trenutak, nikakve godine, samo taj trenutak

ne pomeraj se da mogu da gledam

u kome smo se pronašli, i pošto to ne traje dugo, jer uvek sledi neki rastanak, nisam videla godine pa me je to pomelo

finoću tvog čela

a put do kuće je bio taman toliko dug da osetim želju

lukove obrva

koja kod mene iz nekih razloga uvek počinje iz trbuha i neočekivano se penje u grlo, kao da je moja fiziologija drugačija, kao da sam naopaka

pa uho tamo gde počinje vrat

i od te želje, naravno, osetila sam nežnost koja me je doticala, prvo mene zatim sedište pa onaj pod podno nogu

lepa si, ozbiljno lepa

izlazeći da se pokaže, ta nežnost žene prema muškarcu, nikakva drugačija a sva od želje, ja sam bila spremna, ti i nisi toliko kriv

i onda sam tako, u očekivanju rastanka, odmah kad je želja uminula, dozvolila da me upropastiš

jer ti svoju lepotu

upropastio si me kao što bi neka neuka švalja upropastila, recimo, svilu, krojeći od nje, umesto predivne haljine, bezbroj majušnih maramica

i ne poimaš

jer haljinu ne može da sašije svako zbog duše koju haljina poseduje, zbog duše koja svili omogućava da nastavi da živi mirisima nečijeg tela svedočeći o strasti, besu, požudi, prevari

zato i jesi toliko lepa

a ti si kao i švalja nemoćan, cepao na komadiće, ne znajući šta da činiš sa mnom, mada sam ti i ja u tome pomagala, dođuše tek kad sam naslutila da propast nadolazi

zbog toga što o tome ne razmišljaš

samo što sam mislila, naivno sam mislila da ćemo oboje propasti, to kao da napolju sviće svetlost za tvoje slike, prva jutarnja svetlost

kao kad okrećeš glavu

a morala sam znati da si ti davno upropašćen, jer sam vide-la da ti je vilica dobila, daleko bilo, mrtvačku ukočenost ali su ti usne zato bile odvajkada lepe, pune mekote i obećanja

jer ti se učinilo

noć je još uvek ispod dovratka, beži od svitanja, isto kao i noć u kojoj si me onako raznežio lepinjom iz Skadarlije, prozori su ti mali gore visoko, sa četiri stakla i kroz njih se noć ne vidi

da si nešto čula

nema ogledala da popravim šminku, nema ogledala u sobi s malim prozorima na vrhu

i oči ti od začudnosti

da li je i ovo bila još jedna noć na istoj fotelji, oslušujem, tvoj brat tvoj talenat istorija, pa opet, Konstantin Filozof, tvoj talenat, tvoj brat, poneka lepa reč za mene

promene boju

dugo smo već zajedno i morala bih da odem, zaista

molim te, neću te gledati dok se skidaš

naročito zbog toga što te nikada i nisam volela, potreban si mi bio, to da, i ona treperava uzdrhtalost kad te vidim, kad očekujem da ću te videti, ali te **nisam** volela, mislila sam da sa mnogom nešto nije u redu, čekala sam da me zagrliš ali te nisam **volela, čekala sam** da se pojaviš ali te nisam volela, možda na trenutke kada si mi bivao mio, ali to još uvek nije voleti nekog, pa žalost što se ne snalaziš, tvoje dete, venčanje, sve je izgubilo redosled

samo ostani

bar da si hteo da podsečeš nokte, opet te želim, samo sad vreline teče ka mojim bedrima bojažljivo, ide od kolena i završava se u bedrima, udara me ta vreline, skidam čarapu

očajan sam

korica pozelenelog hleba ispod stolice, nema stoljnjaka, vrelo je i skuplja mi se oko pubisa, noć je sa jutrom ispod dovratka a ja sam sama, skidam i drugu čarapu

jer volim jednu ženu

ne samo da te želim, nego želim i da ostanem, veruj mi, i izvini što si me molio, htela sam da odem jer sam mislila samo na sada a ne i na to kako je bilo

koju sam povredio

kad smo jedne večeri videli talase i znali da sutradan nema kupanja, imali smo novaca za restoran, koka kola sa slamčicom u čaši oznojenoj od hladnoće, polomila sam naočare, lepo smo živeli na momente, kao kad smo ovde ofarbalili sto, nalepili po

njemu zvezdice i ti **rekao** pored tog stola da sam najlepša, **mi-slio** si da sam najlepša, to se jasno videlo sa tvojih usana

želim da ti pričam o njoj

mnogo se šta, u stvari, videlo sa tvojih usana, i u svemu je postojala, uvek, neka golema tuga koja je grabila ka meni, ponekad je čak, izgledalo, kao da samo tugu od tebe i mogu da dobijem, tugu sa tvojih usana

moja nepreboliva ljubav

samo je tu, ipak, bilo još nešto, nešto tako beskrajno važno što od drugih ljudi ne bih mogla da dobijem, nešto što bi samo neko sa usnama punim tuge mogao da mi pruži, a to je: razgovor o mojoj sopstvenoj tuzi, isto toliko golemoj, isto toliko večitoj, samo sa drugim imenom, tvoja je govorila o tvojoj zbuđenosti a moja o mojoj nemoći da pobedim smrt, ako ne da je pobedim, onda bar da je prihvatim, smrt moje majke na primer, morala sam s nekim o tome da govorim, ne pominjući smrt, razume se, nego naprotiv život, pa onda opet, život

moja bol

govoreći, dakle, o životu, ja sam verovala da ću shvatiti njegov kraj, da će se, u toj priči, negde, odnekud, pojaviti smisao i samog njegovog kraja, pa sam, stoga, isticala njegovu lepotu, njegovu neminovnost, hrabreći i tebe ujedno, možda to nije bilo pošteno, ali ja stvarno ne vidim, bilo nam je oboma potrebno

ta druga žena

i sad dok govoriš o drugoj ženi, čini se kao da me to ne pogađa, jer su mi na umu druge stvari, zato i mogu da kažem „ko je pomislio na druge žene da Bog da da ga grom ubije“, jer nije sve u ovoj sobi i u tvom pijanstvu, tvojoj nesigurnosti zbog koje sam ti potrebna, tvojoj opscenoj glumi i poniženju što si me molio „molim te, molim te“, već sam na krevetu pored tebe samo da te ponovo dodirnem, ostajem

zato ti moraš da odeš

ne, ne, ja moram da ostanem, to je ono što moram, zar ne razumeš, posle svega što sam ti sada rekla, zar ne razumeš da moram, **moram** da ostanem ovde

odlazi već jednom

ili, ti to ništa od svega ovoga nisi čuo, sve je bilo u mojoj glavi, a ja se nisam setila dok sam skidala čarape pored gole sija-lice što će pregoreti, nisam se setila toga da ćutnja još nikog nije spasla, i da je sve to što sam mislila da ti govorim, u stvari u mojoj glavi bez usana

za Boga miloga

zato mi kažeš 'odlazi'.

MRVICA EPILOGA (PROLOGA)

Ubrzo sam naučila da prihvatam promašaje kao nešto što se podrazumeva. Otac i ja smo u tim danima bili skoro potpuno bez novca. Osluškivala sam sadašnjost pomalo zbunjena, znajući da nije oduvek bilo ovako. Nevolja je bila u tome što nisam verovala da će i u budućnosti biti drugačije.

Bilo je ljudi koji su mogli da nam priteknu u pomoć, ali oni su, uglavnom, gledali svoja posla.

Bilo je i onih koji su to želeli, ali nisu imali čime.

Tako sam došla do saznanja da ne umem da zaboravim. To je, očevidno, bio deo moje prirode kojeg nisam do tada bila svesna – ne umem da zaboravim.

Odmah po tom saznanju usledilo je pitanje – umem li, onda, uopšte, da oprostim?

Izgledalo je da ni to ne umem, ali da, na neki tužan način, mogu da se pomirim sa sveskolikom ljudskom prirodom.

Tako baš nekako u isto vreme kada se pokvario i kotlić u kupatilu, tako se užasno pokvario da je curelo na sve strane mokro i zardalo, šta sam kazala, a da, nekako u isto vreme s tim došlo mi je da uzajmim pare, pošto je besparica bila nepodnošljiva i ja nisam mogla da joj stanem na put, nikakvog izvora da se pare zarade

Ma je l' ti ne čuješ

a probala sam, nije da nisam, samo na izrazito intelektualne načine koje u pravilu niko neće da plati, pošto mi je kičma obolela i ne dozvoljava mi zamahe prilikom pranja tepiha i prozora, a i neki živac plus koji kod svakog ljudskog bića ide oko kuka i preko kuka, kod mene malo malo pa se upali

vičem preko čitave ulice

i tako upaljen uzrokuje bolove koje, doduše, možeš da podneseš, ali teškom mukom, što me dibidus onemogućava u bilo kakvim zamasima, a što se prodaje bilo čega tiče, ako to posmatramo kao jedan od načina zarade, tu tek nisam ni za šta, sasvim obrnuto, umesto da prodajem ja bih kupovala, gubici bi se tu umnogostučili, o zaradi ne bi bilo ni pomena

za tobom

probala ja jednom tako da prodam cipele, od zmiije, divne, koknuli su baš neku dobru zmiiju zbog njih, pa je uštavili, posle je prefarbali, boja višnja pa još trula, donela sam ih pravac iz inostranstva, sve pare za trošak dala na njih, bez žaljenja

baš si se

i sad kao fol, male mi, pa baš šteta da stoje, a u stvarnosti nisam imala ni kinte, pa reko' ajde, te cipele svakako nisu presudne u mom životu, a kao takve nemoguće ih je pojesti

zamislila

nego prvo da se unovče, a onda možda da se malo po pijaci galantiram i tako rešim, stvarno dobre cipele

trčala sam

a ja, „izvinite da li biste jedne cipele, ali ne, već vidim, nije vaš broj, ja ne znam, nisu moje nego neka komšinica mi dala, ko zna odakle joj, i ja kažem, preterala u ceni, ne nemojte nikako dok mi to ne ispitamo“ i tako od jednog do drugog dok se moja koleginica nije razbesnela, ušla u prvu banku i prodala prvoj službenici za šalterom

pa dok uhvatim

tako ja vidim da od prodavanja nema vajde, probala sam i s nekim kremama, pa ne mogu da uzmem ovoj procenat, pa ne mogu onoj, a ovom da poklonim, baš lep poklon, i od tolikog obijanja nogu i glave zarada je bila cirke sedam i po dinara, vidim ja nisam za te stvari, koliko god da se napinjem nisam, taman nabijem kompleks da sam nesposobna i zapađnem u krajnu bedu, kad, setim se da bih možda mogla, a i taj kotlić curi

malo vazduha

možda bih mogla da uzajmim od svog brata, da mu vratim, naravno, ali onako malo po malo, i spremim se ja baš tako i da mu kažem, samo smetnem s uma da je taj brat nekad bio sirotinja, pre para koje je dobio

moralna bih nešto

što će se pokazati veoma važnim, taj sirotinjski period u njegovom životu, naprosto smetnem s uma, zato što valjda kad su ti pare neizbežno potrebne ti zaboraviš na psihologiju, i te-

oretsku i primenjenu, ne razmišljaš baš jasno od pritiska, nego misliš tražiću pa šta bude, ništa ne može da mi se desi

da te zamolim

osim da me odbije, a najbolje je što ne znam nikog više ko bi imao pare, jer se družim samo s nekim gologuzanima, nesposobnom sirotinjom koja se nije snašla u svetu alternativaca, malo benzin i te stvari

ali prvo

tako da mi je ostao samo on, taj moj brat, od tetke doduše, što ne bi trebalo da utiče bitno na suštinu, da pokušam, ali je ipak mene neki crv grizao u potiljačnom delu glave jer sam nekoliko puta okretala broj i umesto „daj pare“, ja sve nešto „kako ste, šta radite, e baš lepo“, i posle spustim slušalicu, mislim jebale te pare, ajd još malo da sačekam, možda nešto iskrsne, neko čudo na primer, što nije nepoznato i ljudima se već događalo, ali meni nikako

kako si

čekaj ja tako čekaj, a situacija sve gora, pa ja opet zvrč, pa kao navodim vodu na svoju vodenicu, živi se teško, užas jedan, vidiš ti ovo, a on meni jeste al' ti pušiš, dogod imaš za cigarete nema tu zime, mislim se drkadžijo jedino za to i imam, a trebalo bi da imam za sve i svašta, od krompira i 'leba sam dobila sto kila, ono malo mesa što vidim samo pored mene promakne i hop u stomake mojih sestrića, ako, deca rastu, njima više treba, ja sam svoje završila, sad još samo malo da tabanam na svojim nogama ako mogu

čovek ni da te sretne

i opet ja spustim slušalicu, pa ponovo za neki dan, zvrč, zvrč, teško se živi, a on meni o nekoj sirotinji u Bosni, jadni oni od kad čokoladu nisu videli, nemaju soli zamisli kako je to strašno, e tu me baš uhvatio jer ja u špajzu imam neku so, mislim čak čitava četiri kilograma, svojevremeno delili u mešnoj zajednici, bila još onda okamenjena, verovatno ostalo iz

Trumanovih rezervi, al' ti u Bosni nemaju ni takvu, došlo me nešto sramota

u poslednje vreme

i odmah prekinem razgovor da se dalje ne uplatkam, te odem da pojedem svoj krompir za taj dan, samo tog puta je isti bio definitivno upropašćen, valjda zato što sam ga tokom barenja ubadala bezbroj puta u želji da ubrzam proces, kao da to ima neke veze, i tako mi se smuču i krompir i siromaštvo i zvrc zvrc, pa onda ta nesposobnost i sramota, te ja udri iz petnih žila da se setim kako je nekad bilo drugačije, al' neće me takva sećanja, uhvati me prosto neka vrsta panike, možda ja to i nemam čega da se setim

a ni ja skoro

samo mislim na to kako je ovo moguće, kako li sam ja dospela tu gde se nalazim, mislim u takvu situaciju, pa mi došla moja sudbina nekako najgora na svetu, neopravdano doduše, al' tako mi došla, kad svom srećom, a jedno sećanje kuc, kuc, valjda iz podsvesti u svest, pa drugo sećanje i tako redom

ne izbijam iz kuće

divno detinjstvo, sigurnost, i šta, vidim ja sva ona imaju jednu zajedničku crtu koja provejava uz tu sigurnost od nekada, a to je da smo naše novce kad smo ih imali stalno delili s drugima, malo ovom, malo onom

imam

jedan tako pošao iz zemlje da se iseli, tatin drug, završio germanistiku, hteo da radi, samo što mu niko ne da zbog robijanja na Golom, mislim ne da mu posao, to ti je ona fora, ni smo tamo dokrajčili stvar, ajde malo sad da nema od čega da živi, to će sigurno da ga dokusuri

toliko obaveza

misli on „kad bih mogao da se iselim, možda bi mi neko drugi dao posao“, samo što nema ni za šta, a ne za voznu kartu, i moji roditelji, „evo uzmi“, pa dadoše baš sve što smo ima-

li, ovaj počeo nov život, mi ostali u starom, svakom bilo dobro, moji nisu kukali što nemaju pare, a ovaj „zahvaljujem, zahvaljujem“, stalno se zahvaljivao, posle meni doneo aparat za uši i neki parfem, vidiš da je upamtio

oko te dece

a mi smo se već nekako izvukli, moj otac je radio lekturu i dan i noć, sve dok više nije znao šta radi, samo se obrije i ide na posao, pa kući, pa opet za sto, odmori se tek toliko da podreže olovku, to mu je bio pribor za rad, pa opet brijanje i sve tako, nadoknadimo mi te pare nekako, sad ono, mnogo nas je sve to koštalo, al' i nama bilo milo što neko ima nov život, i tako se to produžavalo

tvoja sreća

sve dok nismo ostali skoro bez ičega, što nikako ne znači, i stvarno niko ne bi smeo da pomisli, da su nas drugi očerupali, onda bi naše davanje izgubilo smisao i došlo nekako ružno i nepošteno, ma jok, stvarno nije, mi smo to onako, sami od sebe, misleći sve vreme pri tom da smo sticali prijatelje, a ta sklonost ka deobi prešla je i na mene, moja sestra je doduše udarila temelje za novu generaciju kad je menjala nove dokolence, prve i jedine u dotadašnjem životu, za parče proje, a tu proju je uzela, po sopstvenom iskazu

da ih ti nemaš

više da ne uvredi dotičnu personu s kojom se razmena odvijala nego da je pojede, jer ni dan-danas ona za proju ne mari, osim one luksuzne, kad se unutra stavi sir i kajmak i već drugi dodaci, a i to glocne ako nešto od gostiju preostane, takva je ta moja sestra, malo uvrnuta, sa mnom baš i nije volela da se menja, k'o veli, sad ćeš ti da platiš za sve razmene, a ja šta ću, ćutim, mlađa sam pa mi strašno važno da imam stariju sestru, kako to već u životu biva, neki put maznem neku bluzu da je malo prošetam, pa kad me otkrije napravi se cirkus

pametna si ti

već svesna rizika, računam s rizikom, šminku sam isto krala, samo što nisam baš najbolje znala šta ću s njom, nego se namažem skroz oko očiju, da bog sačuva, plašim svet

pametna

posle se i ona sažalila, valjda je videla da i ja već postajem devojka pa je malo olabavila, čak mi ponešto i da, a ja kad prepravim da izgleda bolje, ona doduše traži natrag, samo koliko sam ja razumela sve mlađe sestre su slično prolazile u životu

baš kažem

pa to treba računati u čari odrastanja, pošto je moja sestra zaista u svemu ostalom pokazivala popriličnu količinu duševnosti i mnogo mi je uvek značila kao i ja njoj uostalom

mužu

tako da je ona ostala bez dokolenica, ali je još uvek imala sestru, što je bilo bespogovorno važnije, i sad me strašno nerviraju ovi što sviraju „jedno dete da mogu više da mu pružim“, ma može ono da ima sve, na primer dokolenice u boji, cipele za kišu, pa cipele za suvo vreme, lančić s priveskom i tako nadalje, al' bi svako to dete menjalo

ako neko može da nam pomogne...

sve što ima za jednog brata ili sestru da sa njim može da popriča i otkrije po neku tajnu, da se malo posvađa i da malo s bratom ili sestrom odraste sve do čoveka, pa onda dođu druga deca i tako... hoću da opišem tu svoju sklonost ka deobi koja mi je stvarno donela prijatelje i određenu radost, kad podelim s nekim pa me to ispuni, strahotno je dosadno kad se usmeriš na sebe, ja pa ja, tako sam delila sve što sam posedovala

to tebi sigurno

dođe ovaj pa pojedemo sve u kući, pa onda onaj i ostavi me bez cigara, eto gde nedostaje samo malo lovice za neki lep provod pa onda taksijem kući

ne bi bilo teško

bila je jedna što nikad nije imala dovoljno para kad se udesimo pa pođemo u izlazak, ja dodajem, dodajem, pa ona posle kupi sandale, jednom čak i prsten, to mi nekako bilo krivo, mislim lepše bi bilo da sam joj odmah kupila prsten, onda bi baš mislila da je dobila poklon za nezaborav, a ovako, izašlo je na to da me je radila k'o vola, valjda me je po tome i zapamtila, onoliko se obraduje kad me vidi, uvek bi da popriča i da vidim njenu decu, a i ja se da vidiš čuda radujem, izradila me u nekoliko navrata, to je tačno

ja ne mogu da stignem

samo je i to za nešto vredelo, pa onda kupili mi novi nameštaj za moju sobu, to već kad mi se sestra udala, ja došla do svoje sopstvene sobe, sve znam šta ću u njoj da uradim, kombinacija belo - tamno plavo, samo je kratko trajala ta lepota, mnogo smo se u njoj sakupljali, hoću da kažem uvek su bile posete do duboko u noć, a stolice razmestili baš kod vrata,

a ovaj moj nije ni za šta

pa od priče sve reči prolaze ispod dovratka pravo mojim roditeljima u uši, muče se oni tako da spavaju što nikako da im pođe za rukom, i bune se ljudi, majka stalno kad prođe pi-ta me šta će od mene da bude a vidiš i ne čeka odgovor, u svojim mislima već stvorila zaključak da će da ispadne neka budala, zabrinula se načisto, ja tu nisam mogla baš mnogo da učinim osim da sprovedem premeštaj pa smo posle pričali uz prozor, ko sluša da sluša

samo blene u televizor

a bilo je tu i lepih priča, pokazivala sam i kako se radi domaći u toj sobi, neke maturske i seminarske sam pisala, i ta što je bila užasno pakosna na mene, smetalo joj što sam pametnija, dođe ona jednom tako, „da mi uradiš probni maturski iz srpskog al' ja ne mogu da čekam idem s dečkom da se provedem“, meni došlo smešno, suze su mi išle na oči, ja nit imam dečka nit polažem maturu, a vidi sad, samo ipak ura-

dim, k'o velim meni je to za čas, a ona može i da ljosne kakva je glupa

deca su na njega povukla

nikad joj to nisam pomenula, šta ima da pričam, a izgleda da ni ona nije pominjala, valjda je bila sramota od sopstvenog postupka, samo to sad više i nije važno, važno je na primer to što sam davala šta sam imala, ne samo pare, znanje, vreme, udobnost i ne mogu baš svega ni da se setim, tako je kod nekih i dolazilo do ljubavi prema meni, ta se ljubav utvrđivala s godinama, i sad imam prijatelje, baš kažem pre neki dan, život me u mnogo čemu prikratio, al' prijatelje da imam imam, bez obzira na ove negativne primere koje sam iznela

samo mlađi mi je

pa umesto da tražim od tih prijatelja na zajam zbog siromaštva, jer oni bi se nekako snašli, skupili između sebe, a ja zapela za brata što ima pare

dobar

da se razumemo, nisu njemu te pare pale s neba, radio je on pa je zaradio, radio je u stvari godinama i nije zaradio ništa, a onda je naišla srećna okolnost i počele pare da pljušte sa svih strana, najviše iz jedne susedne zemlje gde je svoj patent prodao, donosio je on pisma da mu prevodim, sve stručni izrazi, pojma nemam ni ovako šta znače, a ja jedan rečnik, pa drugi, pa ni to nije dosta, još rečnika, pa okreći, poređam reči, pa posle fino sređujem rečenicu, nosila sam prevod još kod jedne žene

ne mogu da kažem

da vidi da li je korektno, nije u redu da se pošalje neka glupost koja treba da te preporuči, došao on po to, kaže ma šta si se mučila ni oni tamo ne znaju engleski, ja se tu načisto zabezeknem, ali ko mene pita, tako on poslao pismo pa dobio odgovor, pa pare, ali sakrivao je to kao zmija noge, mislio bi čovek neka pronevera u pitanju, samo ne krije se on od vlasti, taman

posla, vlasti su se sa tim upoznale i pohvalile ceo slučaj, krije se od familije, tad je trebalo da mi bude jasno

lepo uči

samo ja teže shvatam određene pojmove, posle kad je-dnom usvojim, to je zauvek, samo dok se to ne desi mnogo vode proteče, trebalo je da mi bude jasno još od ranije, žena i on došli u posetu, ona doduše tad još nije bila prava snaja, za-bavljali su se, ali se znalo šta će da bude

i voli da čita

došli oni kod mene, a moja soba glanc nova, na jednom zi-du ovako plakar, a ja u sredini plakara poređala knjige, one koje najviše volim, pesnici i malo kriminalnih romana, preko puta krevet, a na stočiću odozgo staklo, ispod stakla poster, naslovna stranica „Voga“, žena jedna imitira proleće, super urađeno, donela mi drugarica iz Amerike

mislim da u tome čak i preteruje

u uglu pisaći sto, i na njega sam stavila staklo, Tuluz-Lo-trek iz Holandije prostro se po onom masivnom stolu milina jedna, a ja po njemu onda razne olovke, pa male školjke, sve neke sitne figure što sam godinama skupljala, umetnula tu još i neke ljubavne izjave što sam ih dobijala uglavnom krišom u doba stidljivosti

a stariji je već

tako je topla ta soba bila, tačno se videlo da u njoj živi ne-ko kome je stalo i do te sobe i do drugih stvari, i udoše oni le-po, dobar dan, dobar dan, kaže brat „što ti je lepa soba“, a sna-ja na njega, „šta pričaš sad a rekao si da organski ne podnosiš beli nameštaj“, pa to ‘organski’ nekako naglasi, da te prosto podiđu žmarci, on se odmah skupio, došao manji za dva bro-ja standardne konfekcije

druga priča

bar da neko priča, nego niko ništa ne priča, svima neprijatno, bilo mi to odmah čudno i sa njegove i sa njene strane, samo sam mislila da je to posledica nevaspitanja, a ono dublji uzroci, pravo iz duše, ostavim ja to tako da prenoći, vidim sutra da sam zapamtila, takav mi mozak sav nabran i za šta treba i za šta ne treba, upamtim svašta pa posle samo iskrsava

velika matura, znaš

i da hoće da iskrsne bar u pravom trenutku, nego jok, stalno u nevreme, pa mi u stvari ništa ne koristi to što upamtim, samo pravi zbrku, i kad se više niko ne seća šta je uradio, a ja istrčim za naplatu, sve ih dovedem u zabunu, zato valjda i kažu da sam na svoju ruku, samo opet nešto mislim, dogod se makar jedan seća, znači da se dogodilo, tako se istorija odvija, zato i istrebljuju svedoke ili ih neutrališu na razne načine, jer je svedočenje o događajima

a ima mnogo jedinica

ponekad opasno, pa onda ovi zauzmu stav „bolje da je opasno za svedoke nego za počinioce“, tako da bi sad to došlo kao da ja živim u stalnoj opasnosti, a ne osećam se tako, bogami, nego više nekako lagodno zbog te sigurnosti da ću pronaći objašnjenje svakog događaja

pa sam nešto mislila

i još odozgo u toj poseti moj brat onako zbrljan od dreke, udri nogom po novoj lampi na podu, bila lepa podna lampa okrugla i bela, Meblo iz Slovenije, kako je on ošinu, tako se lampa precepi na pola, kako mu je to uspelo da me pitaš pojmama nemam, ono jest' da je bila od modernog materijala, nesolidna, ali da pukne tako baš na pola

ti si davala privatne časove

nekako je ličilo kao i da je svoju zbrljanost precepio na pola u isti mah, a ja kažem - ako je čoveku bilo lakše, jebeš lampu i nije bila neka, te oni izedoše kolače, pokupiše se i odoše, kaže mama „šta ovo bi mili brate, nismo je ni otplatili“, posle se i ona smirila, nema vajde a i sestrić joj je

samo mi sad nešto

tako su prolazile godine, dolazili su oni u posete, nije da nisu, snaja nam je uvek mnogo pomagala oko lekova, valjda me to i zavelo da od njih tražim pare, samo da sam znala da će to da dovede skoro do razvoda braka, mislim njihovog pošto ja nemam brak, ne bi mi palo ni na kraj pameti

nismo pri parama, znaš

jer je moj brat bio tako sladak kao mali, plavušan, neka-ko nedovišen, od onih koji tek s godinama dobijaju i lepotu, teško su živeli, a ta tetka pravila je pitu od sira pamet da ti stane, stalno nešto radila, teča se baš nije pretrzao, gospodin čovek, ima vreme za svaku akciju, za odmor, za šetnju, za užinu, za podrigivanje, oni su nam bili primer mučenika, ma-đa ja stvarno ne vidim, ja šta sam tu videla da se neko muči, to je bila samo moja tetka, ostali nisu živeli loše

ali ako bi mu pomogla

al' izgleda da sam samo ja tako mislila, njima to nije pada-lo na pamet, nego svi da budu mučenici, i naravno tetka je umrla kao što to obično biva kad je dobila stan i nove zavese, tako je teško umrla, „jao, jao“ stalno je jaukala, mislila sam ot-kud toliko snage u onako čemernom telu, moja majka zvala sve lekare koje poznaje, al' ne vredi, ostale samo nove zave-se, ostali oni, došao još po neko sa strane, stvarno sam volela i tetku i njega

bar oko srpskog

a mislila sam da i on mene voli, dok je on izgleda gledao i pamtio „ova ima ja nemam“, pa opet „ova ima ja nemam“, smatrao to nepravdom sigurno, al' kako da mi tako nešto pad-ne na pamet, ja recimo nikad takve stvari nisam zagledala fala Bogu i mojim roditeljima koji su me drugčije naučili, jer da jesam, ne bi ih mnogo ostalo s kojima bih razgovarala od jeda i pakosti, nego ko šta ima nek iznese, i tako se život odvi-jao dalje

treba neki rad

sve do ovog momenta traženja pozajmice, kad sam već rešila jednom sam morala da je potražim, samo što sam to obavila nekako iznebuha, posle svih onih zvrz zvrz, vidim ja njih na jednom rođendanu i pravo u metu, „daj pare“, kad ponovi se scena iz glanc nove sobe, bar što se njega tiče, njegova žena je u to vreme telefonirala, pa nije čula, al' dovoljno je što je ovaj čuo, skupio se i zbrljao kao onomad, a i drugi ljudi ga gledaju, nije njemu neprijatno što će da me odbije, nego nešto ga kao hvata strah od pomisli da neko tako otvoreno pominje pare i to još njegove

da napiše

samo sad nije imao podnu lampu da je polupa, gledam ja šta će, kako će se snaći za to ispražnjavanje, malo se odmahnem poizdalje da me ne potkači ako se odluči i bez lampe da izduši, kakve sam sreće verovatno bi mi slup'o zube ili oko, i čekam, a već me hvata tuga, ne što vidim da od para nema ništa, nego od njega takvog kakav je, od većitih priča „uvek hoću da pomognem, jadni ovi, jadni oni“

ako bi mu ti

pa šalji pare za brašno, pa „što ja ne volim pare“, i sad taj isti što priča, on ćuti u mom slučaju, okamenio se čovek prosto, a mene tuga i dalje hvata dok me nije uhvatila tu negde ispod jabučice, one što šeta gore dole po grlu dok gutaš, i tako stegla da sam ostala bez vazduha, pa samo odmahnem rukom, htela sam da ga i ne pogledam, al' ipak pogledam i dobro je

napisala

šteta bi bilo da to ne vidim, taj zadovoljan izraz u očima na skrušenom licu, nisam znala da mržnja može i tako da izgleda, kao jedno veliko zadovoljstvo, nisam ni stigla da postavim sebi pitanje odakle ta mržnja koja je zadovoljstvo za mog brata tako plavog i nasmejanog, nisam stigla jer sam nekako odmah znala da je to zato što on ima a ja nemam, nisam mislila da ću i takve stvari da doživim, alal vera mom životu ka-

ko je sveobuhvatan, svakakvo iskustvo u tom mom životu, i šta ću, ja se okrenem od njega ka nekom drugom u toj sobi, pošto sam od njega videla sve što sam imala, sad da upoznam i druge ljude

ti ćeš, sigurno, to za čas.

i stvarno, kad razmislim, zašto da ne, može da padne jedan lep rad iz maternjeg.